

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä esityispalveluista

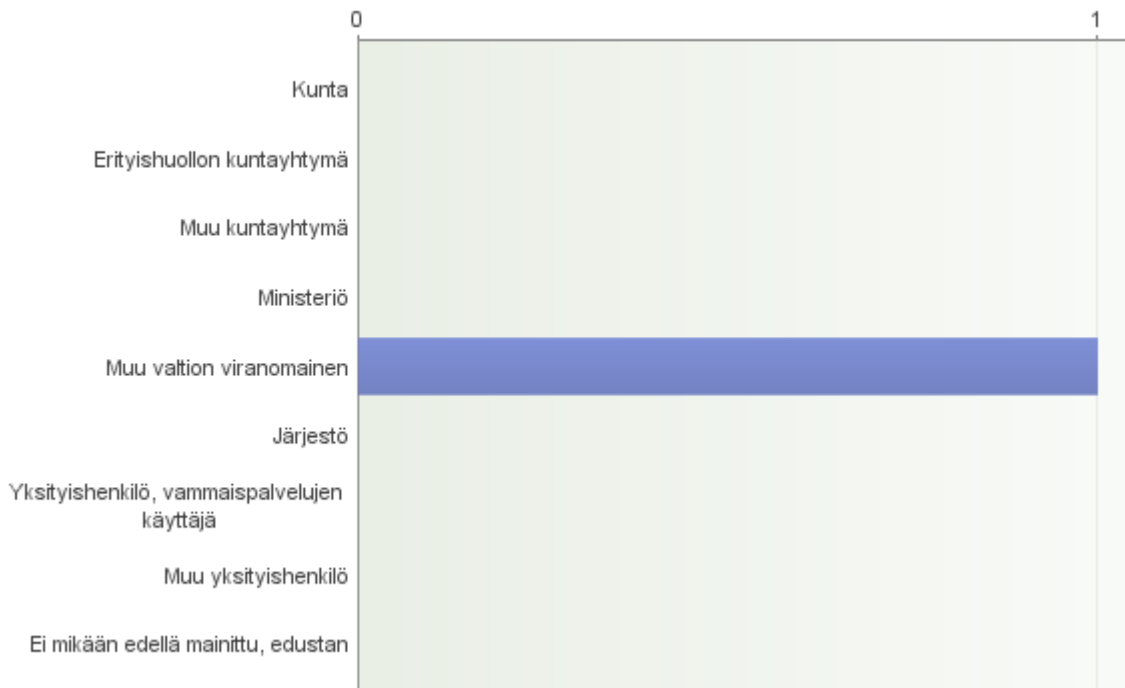
1. 1. Vastaajan taustatiedot

Vastaajien määrä: 1

Etunimi	Sukunimi	Sähköposti	Organisaatio, jota vastaus edustaa	Mahdollinen tarkennus
Noora	Pajukoski	noora.pajukoski@kela.fi	Kela	

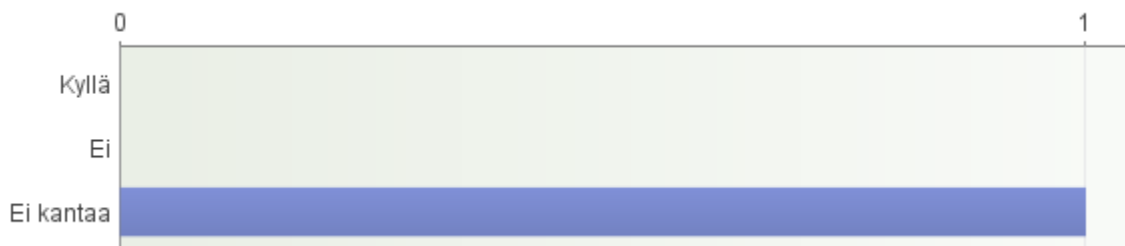
2. 2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 3. 1 §:ssä säädetään lain läpileikkaavista periaatteista. Kattaako säännös vammaispalveluille asetetut tavoitteet?

Vastaajien määrä: 1

4. 4. Muita huomioita 1 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

5. 5. Onko 2 §:n perusteella selvää, missä tilanteissa sovelletaan erityislakia?

Vastaajien määrä: 1

6. 6. 2 §:n 3 momentissa säädetään soveltamisalan rajauksesta.

Onko rajausta selkeä?

Vastaajien määrä: 1

7. Onko rajausta tarpeellinen?

Vastaajien määrä: 1

8. 7. Muita huomioita 2 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

9. 8. Arvioikaa momenttien tarpeellisuutta lain soveltamisen kannalta.

Palvelutarpeen arviointi sekä palvelujen suunnittelu, toteuttaminen ja toteutumisen seuranta on tehtävä yhteistyössä vammaisen henkilön ja sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000, jäljempänä asiakaslaki) 9 ja 10 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa vammaisen henkilön ja hänen laillisen edustajansa taikka omaisen tai muun läheisen kanssa.

Vastaajien määrä: 1

10. Asiakkaan oikeudesta saada selvitys toimenpidevaihtoehdoista säädetään asiakaslain 5 §:ssä sekä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallistumisesta asiakaslain 8, 9 ja 10 §:ssä. Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

11. Vammaisen henkilön osallistumista on tuettava hänen toimintakykynsä, ikänsä ja elämäntilanteensa edellyttämällä tavalla. Vammaisen henkilön on voitava käyttää hänelle soveltuvaa viestintä- ja kommunikointikeinoa ja häntä on tarvittaessa tuettava tiedon saannissa, oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa sekä oman tahdon toteuttamisessa.

Vastaajien määrä: 1

12. Lapsen ja nuoren mielipiteen selvittämisestä säädetään sosiaalihuoltolain 32 §:ssä. Lapselle ja nuorelle on järjestettävä riittävä apu ja tuki tiedonsaantiin, kommunikaatioon ja vuorovaikutukseen.

Vastaajien määrä: 1

13. 9. Muita huomioita 4 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Kelan on lausunut ehdotetusta 4 §:stä, kun vammaislainsäädännön uudistamistyön loppuraportti on ollut lausunnolla ja ehdotettuihin pykäliin ei ole kommentoitavaa.

14. Asiakkaan oikeudesta saada selvitys toimenpidevaihtoehdoista säädetään asiakaslain 5 §:ssä sekä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallistumisesta asiakaslain 8, 9 ja 10 §:ssä. Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

15. Vammaisen henkilön palvelutarpeen arvioinnista säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36

ja 37 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

16. Asiakassuunnitelman tekemisestä ja omatyöntekijästä säädetään sosiaalihoitolain 39 ja 42 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

17. Palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman yhteydessä tehtävässä monialaisessa yhteistyössä ja palvelujen yhteensovittamisessa noudatetaan, mitä sosiaalihoitolain 41 §:ssä säädetään.

Vastaajien määrä: 1

18. 11. Muita huomioita 5 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Kelan on lausunut ehdotetusta 5 §:stä, kun vammaislainsäädännön uudistamistyön loppuraportti on ollut lausunnolla ja ehdotettuihin pykäliin ei ole kommentoitavaa.

19. 12. Arvioikaa seuraavia päätöksentekoon ja palvelujen toteuttamiseen liittyviä väittämiä.

Vastaajien määrä: 1

	Kyllä	Ei	Ei kantaa	Yhteensä	Keskiarvo
Päätöksentekoon liittyvä sääntely on riittävä.	0	0	1	1	3
Päätösten toimeenpanon sääntely on riittävä.	0	0	1	1	3
Palvelujen laadun määrittämisen ja arvioinnin sääntely on riittävä.	0	0	1	1	3
Lasten ja nuorten huomioon ottamisen sääntely on riittävä.	0	0	1	1	3
Yhteensä	0	0	4	4	3

20. 13. Muita huomioita 6 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

21. 14. Täydentääkö säännös asianmukaisesti ehdotetussa laissa säädettyjä muita erityispalveluja?

Vastaajien määrä: 1

22. 15. Onko selvää, milloin sovelletaan ehdotetun lain mukaista valmennusta ja tukea koskevaa säännöstä ja milloin sosiaalihuoltolain (1301/2014) tai muun lain säännöksiä? (Esim. sosiaalihuoltolain 17 §:n mukaista sosiaalista kuntoutusta koskevaa säännöstä)?

Vastaajien määrä: 1

23. 16. Muita huomioita 8 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

24. 17. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

25. 18. Huomioita 9 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

26. 19. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

27. 20. Huomioita 10 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

28. 21. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

29. 22. Huomioita 11 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

30. 23. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

31. 24. Huomioita 12 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

32. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä ehdotetun lain mukaisena palveluna.

Vastaajien määrä: 1

33. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä lastensuojelulain mukaisena avohuollon sijoituksena ilman huostaanottoa.

Vastaajien määrä: 1

34. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä sekä ehdotetussa laissa että lastensuojelulaissa siten, että ehdotettu laki on ensisijainen.

Vastaajien määrä: 1

35. Vammaisten lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle olisi tehtävä ilman huostaanottoa avohuollon sijoituksena myös pidemmäksi aikaa.

Vastaajien määrä: 1

36. Vammaisten lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle olisi aina tehtävä lastensuojelulain periaatteiden ja säännösten mukaisesti.

Vastaajien määrä: 1

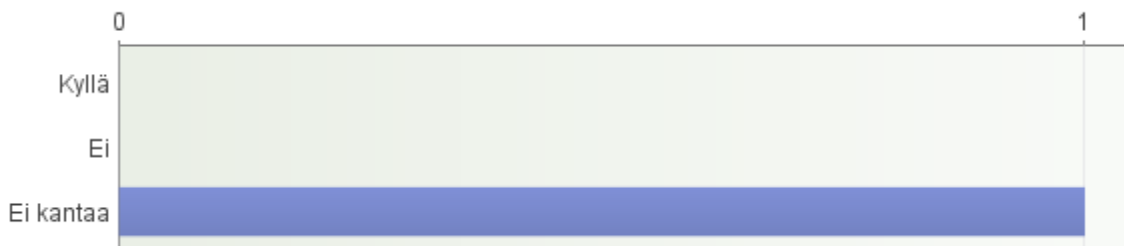
37. 26. Mitä muuta haluaisitte tuoda esiin liittyen tilanteisiin, joissa lapsi asuu erossa vanhemmistaan tai huoltajistaan?

Vastaajien määrä: 1

- Tuodaan huomiona esille, että vammaisetuksista annetun lain (570/2007) 27 §:n alle 16-vuotiaan vammaistuen maksamisen erityissäännösten perusteella lapsen vammaistuki voidaan maksaa kunnan suostumuksella esim. perhehoitajalle (tai muulle sopivalle henkilölle), vaikka vanhemmat ehdotetun lain 13 §:n 4 momentin mukaan vastaavat lapsen elatuksesta aiheutuvista kustannuksista.

38. 27. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

39. 28. Huomioita 14 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

40. 29. Onko lyhytaikainen huolenpito tarpeellinen palvelu?

Vastaajien määrä: 1

41. 30. Onko selvää, milloin sovelletaan ehdotetun lain mukaista lyhytaikaista huolenpitoa koskevaa säännöstä ja milloin sosiaalihuoltolain (1301/2014) säännöksiä (esim. SHL:n 19 §:n mukaista kotipalvelua koskevaa säännöstä) tai omaishoidon tuesta annettua lakia?

Vastaajien määrä: 1

42. 31. Huomioita 15 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

43. 32. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

44. 33. Huomioita 16 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

45. 34. Turvaako säännös vammaisen henkilön liikkumisen?

Vastaajien määrä: 1

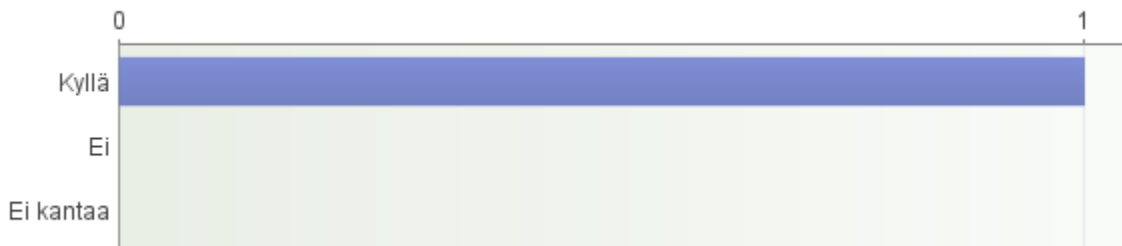

46. 35. Muita huomioita 17 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

47. 36. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

48. 37. Huomioita 18 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Kela katsoo, että ehdotettavan lain ja sosiaalihuoltolain mukaiset matkat tulee toteuttaa samojen yhdistelykeskusten kautta kuin Kelan sairausvakuutuksesta korvaamat matkat. Tällä varmistetaan asiakkaiden yhdenvertainen kohtelu sekä saadaan aikaan kustannussäästöjä matkoja yhdistelemällä. Kela katsoo, että erityisesti kalliiden erityiskuljetusten matkojen järjestäminen (taksi- ja henkilöliikenneluvalliset matkat) on tarkoituksenmukaista antaa yhden järjestäjän tehtäväksi (tätä on ehdotettu vuodesta 2012 lähtien mm. selvitysmies Paajasen raportista lähtien). Kelalla on jo valmiit järjestelmät, joita hyödyntämällä mahdollistetaan myös kattavat raportointi- ja tilastotiedot asiakas-, kuljetuspalvelun tuottaja-, kunta-, maakunta- ja valtiotasolla.

Lisäksi on huomioitava, että suuri osa erilliskuljetusten kustannuksista ja matkoista syntyy niiden henkilöiden kuljetuskustannuksista, joilla on oikeus käyttää taksia sekä vammaispalvelulain että sairausvakuutuslain mukaisilla matkoilla. Näiden matkojen yhteishankinta mahdollistaa yhdenmukaisten korkeiden laatuvaatimusten huomioon ottamisen hankinnoissa ja asiakkaille mahdollisuuden käyttää yhdenvertaisesti samoja palveluita riippumatta siitä minkä lainsäädännön mukaan oikeus on myönnetty tai korvausta maksetaan.

49. 38. Huomioita 19 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Esitysluonnoksen (s. 53) mukaan erityisravinnon käyttämisestä aiheutuvia kustannuksia korvattaisiin niiltä osin kuin henkilö ei saa niihin ruokavaliokorvausta vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) 2 §:n 3 momentin perusteella. Huomiona, että perusteluissa esiin tuotu 3 momentti on kumottu lailla 11.12.2015/1452. Ruokavaliokorvauksia ei ole myönnetty enää 1.1.2016 alkaen ja lain voimaan tullessa maksussa olleet tuet on lakkautettu 1.1.2016 alkaen, joten joulukuu 2015 on viimeinen kuukausi, jolta kyseistä tukea on Kelasta

maksettu. Erityisruokavaliota ei lähtökohtaisesti hyväksytä myöskään erityiskustannuksia arvioitaessa, kuten ei erityisvaatteita tai muitakaan ylimääräisiä vaatekuluja.

Hallituksen esityksen perusteluja koskevassa luonnoksessa ei ole tarkemmin tuotu esille sitä, mikä mahdollisesti on tässä ehdotetun lain mukaisen taloudellisen tuen suhde vammaisetuslain mukaisiin vammaisetuksiin. Tarkemmin määrittelemättä jää toisin sanoen se, mikä on rahana maksettavien vammaisetusien rooli tässä vammaisen henkilön tarvitseman avun ja tuen kokonaisuudessa, ja mikä on näiden lakien tarjoamien tukimuotojen mahdollinen keskinäinen ensisijaisuusjärjestys käytännössä (ehdotettu 2 § huomioon ottaen).

Esimerkiksi jos henkilön toimintakykyä heikentävästä sairaudesta, viasta tai vammasta aiheutuvat tarpeelliset, ylimääräiset ja jatkuvat kustannukset siltä osin kuin henkilö vastaa niistä itse ovat suuruudeltaan 1.000,00 euroa ja ne voidaan vammaisetuslain 10 §:n mukaan ottaa huomioon erityiskustannuksina, vammaistuki voidaan myöntää hänelle erityiskustannusten vuoksi korotettuna. Korotetun vammaistuen määrä olisi tällöin 215 euroa/kk (vuonna 2016 216,87 e/kk). Asiakkaalle ei vammaisetuslain nojalla välittömästi korvata hänelle sairaudesta, viasta tai vammasta aiheutuneita kustannuksia, vaan kustannuksilla on vaikutus hänen saamansa vammaistuen tasoon/suuruuteen. Tämä ei välttämättä aina kata asiakkaalle todellisuudessa aiheutuneita kustannuksia kuin osittain.

Todetaan huomiona tähän, että vammaisetuslainsaajan on mahdollista käyttää hänelle itselleen rahana maksettu etuus parhaaksi katsomallaan tavalla, eikä etuutta ole niin sanotusti korvamerkitty käytettäväksi jonkin tietyn kustannuksen korvaamiseen, palvelun hankkimiseen tms.

50. 39. Huomioita 3 luvun säännöksiin.

Ei vastauksia.

51. 40. Huomioita 4 luvun säännöksiin.

Ei vastauksia.

52. 41. Mitä muuta haluaisitte tuoda esiin lakiesitykseen liittyen?

Vastaajien määrä: 1

- Kuntouttava päivähoito:

Kuntouttavasta päivähoitosta aiheutuvia kustannuksia esitetään toisinaan hakemuksissa huomiotavaksi vammaisetuslain (570/2007) 10 §:n mukaisina erityiskustannuksina alle 16-vuotiaan vammaistuessa.

Kun perustuen edellytykset täytyvät ja erityiskustannusten voidaan arvioida nousevan vähintään korotetun tuen määrään, tuki voidaan myöntää korotettuna. Erityiskustannuksina voidaan ottaa huomioon toimintakykyä heikentävästä sairaudesta, viasta tai vammasta aiheutuvat tarpeelliset, ylimääräiset ja jatkuvat kustannukset siltä osin kuin henkilö vastaa niistä itse. Vammaisetuslain 10 §:ssä on lueteltu ne kustannukset, jotka voidaan ottaa huomioon erityiskustannuksina, mikäli edellä tarkoitetut edellytykset täytyvät. Erityiskustannuksina voidaan ottaa huomioon mm. lääkärin määräämästä kuntoutuksesta aiheutuvat kustannukset.

Kuntouttavan päivähoiton kustannuksia ei lähtökohtaisesti huomioida erityiskustannuksina alle 16-vuotiaan vammaistuessa. Vammaisetuslain esitöiden (HE 255/2014) mukaan tässä laissa tarkoitetun kuntoutuksen tulisi olla hyvän kuntoutuskäytännön mukaista ja perustua erityisasiantuntemukseen ja erityisosaamiseen. Hyvällä kuntoutuskäytännöllä tarkoitettaisiin esitöiden mukaan sitä kuntoutuskäytäntöä, jota Kelan ja julkisen terveydenhuollon kuntoutuksessa yleisesti hyväksyttynä noudatetaan.

Kuntouttavasta päivähoitosta aiheutuva kustannus ei sinänsä määrältään poikenne ei-vammaisen lapsen päivähoitosta perittävistä vastaavasta maksusta, joten päivähoitosta aiheutuva kustannus ei ole tällöin selkeästi ylimääräinen terveelle henkilölle aiheutuviin tavanomaisiin kustannuksiin nähden. Jotta kuntouttavan päivähoiton kustannukset voitaisiin huomioida erityiskustannuksina alle 16-vuotiaan vammaistuessa, Kelan näkemyksen mukaan (lainsäädännössä) tulisi selkeästi ja yleisesti määritellä, milloin ja millä edellytyksillä kyse on nimenomaan lapsen huoltajien työskentelystä riippumattomasta (lääkärin määräämästä) kuntouttavasta päivähoitosta.

EU-asetus 883/2004:

HE:n yleisperusteluissa ei ole millään tavoin otettu kantaa, minkä tyyppisiä etuuksia vammaisuuden perusteella järjestettävistä erityispalveluista säädettäväksi esitetyn lain mukaiset etuudet ovat EU-asetuksen 883/2004 näkökulmasta.

Lain 2 §:n mukaan maakunnan on järjestettävä palveluja, jos henkilö tarvitsee pitkäaikaisen vamman tai sairauden aiheuttaman toimintarajoitteen johdosta välttämättä ja toistuvasti apua tai tukea tavanomaisessa elämässä. Lain 7 §:ssä todetaan, että maakunnan on järjestettävä

- 1) valmennusta ja tukea;
- 2) henkilökohtaista apua;
- 3) asumisen tukea ja palveluja;
- 4) tukea esteettömään asumiseen;
- 5) lyhytaikaista huolenpitoa;
- 6) päiväaikaista toimintaa;
- 7) liikkumisen tukea ja palveluja

Edelleen 9 §:n mukaan vammaisella henkilöllä on oikeus saada henkilökohtaista apua silloin, kun hän välttämättä ja toistuvasti tarvitsee toisen henkilön apua suoriutuakseen:

- 1) päivittäisissä toimissa;
- 2) työssä, opiskelussa tai muussa osallisuutta edistävässä toiminnassa; tai
- 3) vapaa-ajan toiminnassa tai sosiaalisessa osallistumisessa.

Lain 14 §:ssä säädetään asunnon muutostöiden korvattavuudesta. Tukea voidaan myöntää 19 §:n mukaan myös taloudellisena tukena. Lain 11 §:n mukaan henkilökohtaisen avustajan toimiessa työntekijänä, maakunta korvaa työnantajan lakisääteiset maksut ja korvaukset ja muut työnantajana toimimisesta aiheutuvat välttämättömät kulut.

Ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi 2016/037 (COD) asetuksen 883/2004 muuttamiseksi sisältyy pitkäaikaishoitoetuuksiin liittyviä muutosehdotuksia. Yhtenä muutoksena esitetään, että määritelmäartiklaan 1 lisättäisiin pitkäaikaishoitoetuuden määritelmä, jonka mukaan ”pitkäaikaishoitoon liittyvillä etuuksilla tarkoitetaan

kaikkia luontois- ja rahaetuuksia, tai niiden molempien yhdistelmää henkilöille, jotka vanhuuden, toimintarajoitteen, sairauden tai vamman vuoksi vaativat pitkäkestoisesti merkittävää apua toiselta henkilöltä tai henkilöiltä olennaisten päivittäisten toimiensa hoitamiseen, mukaan luettuna itsemääräämisoikeuden tukeminen; tähän sisältyvät etuudet, jotka myönnetään tällaista apua antavalle henkilölle.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä erityispalveluista säädettäväksi esitetyn lain etuudet näyttäisivät olevan edellä mainitun määritelmän mukaisia. Pitkäaikaishoitoetuuden taas ovat perusasetuksen mukaisia sairausetuuksia, joiden koordinointi tapahtuu sairausetuusluvun artiklojen mukaisesti.

Suomessa kyseisen tyyppiset etuudet on pääsääntöisesti katsottu sosiaalihuolloksi ja asetuksen 883/2004 soveltamisalan ulkopuolelle kuuluviksi. EU-tuomioistuin on kuitenkin useassa ratkaisussaan, mm. C-160/96 Molenaar, katsonut lakiesityksen tyyppiset etuudet perusasetuksen mukaisiksi sairausetuuksiksi, joilla nimenomaisesti katetaan sairauden riskiä. Molenaar –tapaus koski Saksan hoitovakuutusta ja tuomion kohdassa 23 on avattu hoitovakuutuksesta korvattavia erityyppisiä hoitoeriä, joita ovat

- 1) kokonaan tai osittain vakuutetun hoidon tarpeesta aiheutuvat tietyt kulut, kuten kotona, erikoissairaaloissa tai -laitoksissa annetusta hoidosta aiheutuneet kulut, vakuutetulle välttämättömien varusteiden hankintakulut ja vakuutetun asunnon kunnostamiskulut;
- 2) kuukausittainen taloudellinen tuki, jonka avulla vakuutettu voi vapaasti valita hoitomuodon ja esimerkiksi maksaa tavalla tai toisella palkkaa häntä avustaville henkilöille
- 3) sekä hoidon tarpeessa olevia avustavien kolmansien henkilöiden vakuutusmaksut tapaturman, vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta.

Edellä mainituista EU-tuomioistuimien katsoi 1) kohdan mukaiset etuudet luontoisetuuksiksi ja 2) kohdan mukaiset etuudet rahaetuuksiksi. Myöhemmin EU-tuomioistuin on tapauksessa C-502/01 ja C-31/02 Gaumain-Cerri ja Barth katsonut 3) kohdan mukaiset etuudet rahaetuuksiksi.

Esityksessä ja lainvalmistelussa tulisi huomioida ehdotuksen etuuksien asennoituminen sosiaaliturvan koordinoinnin näkökulmasta. Ottaen huomioon EU-tuomioistuimen ratkaisukäytännön vastaavanlaisten etuuksien osalta ja asetuksen 883/2004 muutosehdotus, on hyvinkin mahdollista, että lain mukaiset etuudet tulkitaan perusasetuksen mukaisiksi sairausetuuksiksi. Rahaetuuksien osalta tämä tarkoittaisi etuuksien eksportointia. Luontoisettuuksien osalta tulee taas huomioida, että toisen jäsenen kustannusvastuulle kuuluvalla myönnetty luontoisetuudet on oikeus laskuttaa ja ne tulisi laskuttaa kustannusvastuussa olevalta jäsenvaltiolta.

Vaiko onko tarkoituksena yrittää sada vammaisuuden perusteella järjestettävistä erityispalveluista säädettävä

laki asetuksen 883/2004 liitteeseen X 70 artiklan 2. a) kohdan ii) alakohdan mukaisena etuutena? Tällöin olennaista varmaankin on, voidaanko etuuksien katsoa liittyvän läheisesti henkilön sosiaaliseen ympäristöön kyseisessä jäsenvaltiossa.